Colonel farmacist
GHEORGHE C. SĂVULESCU

ANUL 1848 IN ARGEŞ ŞI MUSCEL

RĂSCOALA CLĂCAŞILOR DIN RACOVIŢA SUB CONDUCEREA LUI TOMA CONŢESCU

- 1975 -

Colonel farmacist
GHEORGHE C. SĂVULESCU

„Un popor care nu-şi cunoaşte trecutul,
e ca un copil care nu-şi cunoaşte părinţii"

ANUL 1848 IN ARGEŞ ŞI MUSCEL

RĂSCOALA CLĂCAŞILOR DIN RACOVIŢA SUB CONDUCEREA LUI TOMA CONŢESCU

~ 1975 ~

Schițele și desenele de ing. **Viorel Săvulescu**

Donată Bibliotecii Arhivelor Statului Pitești

Săvulescu

1975

CUVÎNT ÎNAINTE

„Fiecare loc de pămînt — scria N. Iorga — are o poveste a lui, dar trebuie să tragi bine cu urechea ca s-o auzi și trebuie și un dram de iubire ca s-o înțelegi".

Colonelul farmacist Gheorghe C. Săvulescu, născut în frumosul sat Racovița din fostul județ Muscel, este un pasionat cercetător al trecutului satului său natal, al zestrei lui spirituale, vărsate în tezaurul cultural al țării. El înțelege că marea istorie a României este o sinteză a istoriilor locale care trebuiesc cunoscute, iar valorile lor reliefate și dimensionate la scara valorilor naționale.

În lucrarea de față ce vede lumina tiparului după un memorabil eveniment — 125 de ani de la Revoluția din 1848 — el s-a simțit dator să scoată în lumină frămîntările clăcașilor din Racovița de Jos, sub conducerea paruciului Toma Conțescu, cu puțin timp înainte de Proclamația de la Izlaz.

Totul vine să arate cum valul de nemulțumiri, generat de nedreapta orînduire socială a vremii se întindea, anunțînd ceasul dreptei răzbunări.

Cu sentimentul de simpatie față de lupta mîndrilor racovițeni pentru libertate, Gh. Săvulescu introduce pe cititor în lumea năzuințelor unuia din satele care vrea să-și cunoască cît mai exact trecutul, pentru a înțelege cît mai deplin participarea la marea operă de transformare pe care o cunoaște țara întreagă.

Cinstind memoria înaintașilor progresiști ai satului, Gh. Săvulescu face cinste satului al cărui fiu este și se cinstește totodată pe sine.

Prof. univ. ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU
Decanul Facultății de Istorie București
Directorul Institutului de Istorie „N. Iorga" Buc.
Membru corespondent al Academiei R.S.R.

ANUL 1848 ÎN ARGEȘ ȘI MUSCEL
RĂSCOALA CLĂCAȘILOR DIN RACOVIȚA
SUB CONDUCEREA LUI TOMA CONȚESCU

Frămîntările revoluției ce a izbucnit în Europa în primăvara anului 1848 au cuprins și țările române, unde condițiile economcie, sociale, naționale și politice erau deja pregătite și poporul asuprit gata să se ridice la luptă.

Cauze adînci zbuciumau lumea care nu aștepta decît un prilej pentru ca să se pună în mișcare și să răstoarne vechea orînduire socială și vechile ei instituții.

Revoluția din anul 1848 a fost rezultatul dezvoltării economice, culturale și politice a țărilor române pentru libertate socială, independență și unitate națională.

Marele patriot Nicolae Bălcescu definește cauza revoluției *„optsprezece veacuri de trude, suferințe și lucrare a poporului român asupra lui însăși"*.

Pe plan scoial, contradicția dintre forțele de producție mai înaintate și relațiile de producție perimate se manifesta prin lupta crescîndă dintre tînăra burghezie în dezvoltare și țărănimea dependentă pe de o parte și aristocrația conservatoare pe de altă. Aceasta din urmă era sprijinită pe plan extern de Turcia și Rusia țaristă.

La sate problema centrală a epocii era lipsa de pămînt pentru agricultură. Clăcașii au fost atrași de programul revoluției deoarece prevedea împroprietărirea și emanciparea lor. De aceea clăcașii care constituiau majoritatea populației erau un aliat puternic al burgheziei în lupta contra feudalismului, aceasta fiind o condiție a eliberării lor de servituțile feudale. În vara anului premergător, 1847, a fost secetă care a compromis recolta de cereale și a adus țărănimea în pragul foametei. Tot în anii premergători mișcării din 1848 și în toată

prima jumătate a secolului respectiv, au fost multe calamități. Dacă nu era ciumă, era holeră, dacă nu era holeră, era război, lăcuste, înnec, foamete sau boală în vite. La 30 iunie 1831, consulul francez de la București scria ministrului său de externe de la Paris următoarele: *„În ultimii ani, șapte bice dumnezeești. s-au abătut asupra acestei nenorocite țări“*.[1]

Planul revoluției a fost întocmit în luna martie 1848 și pus în aplicare la începutul lunii iunie, cînd fruntașii ei s-au deplasat în regiunile cu tradiții revoluționare pentru a începe din aceste locuri simultan acțiunea. Ei contau nu numai pe masele populare ci și pe anumite elemente revoluționare de mare importanță în planul lor.

Încă din luna martie, aprilie și mai, au avut loc acțiuni revoluționare izolate prin diverse locuri din țară, pe care domnitorul Gheorghe Bibescu le numește *„dezordini“*. Acesta de teama revoluției dormea mai mult în cazarmă decît în palat.

Frămîntările revoluției de la 1848 au avut un puternic ecou pe cuprinsul județului Argeș și fostului județ Muscel. La Golești, Pitești și Cîmpulung s-a dus o propagandă vie în favoarta revoluției de către frații Golești, frații Brătianu, frații Rucăreanu și frații Aricescu, iar pictorul Ion Negulici și Alexandru Golescu Arăpilă erau colaboratori apropiați ai lui Nicolae Bălcescu. O parte dintre aceștia făceau parte din societatea secretă *„Frăția“* care a pregătit revoluția și au avut o activitate susținută pe timpul ei. Conacul din Golești-Muscel este unul din locurile unde s-au întîlnit și au pregătit izbucnirea revoluției oamenii progresiști ai vremii printre care și Nicolae Bălcescu.

SATUL RACOVIȚA—MUSCEL. SCURT ISTORIC ȘI SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ ÎN JURUL ANULUI 1848

Satul Racovița este așezat într-o zonă pitorească pe malul stîng al rîului Argeșel, unde dealurile mijlocii se pierd treptat în cîmpie. Păduri nesfîrșite cu arbori de tot felul o încing spre răsărit, iar spre apus Argeșelul o leagă de mănoasa cîmpie a Liliecilor.

Oamenii i-au sporit frumusețile naturale cu altele ieșite din hărnicia și priceperea lor și din vatra sa a răsărit ca din

1 Ionescu Gion op. cit. p. 12

legendă un sat nou în care pătrund toate avantajele civilizației. Prospețimea urbanistică binevenită nu i-a alterat nimic din pitorescul său.

Vedere din centrul satului Racovița, unde a fost sediul sau tahtul plășii Argeșel, atacat de clăcașii răsculați la 1 iunie 1848

Locuitorii satului sînt băștinași, născuți și crescuți aici din generație în generație, care au ținut trează conștiința neamului și au pus temelie de sînge la toate marile înfăptuiri ale poporului nostru.

În urmă numai cu un sfert de veac ocupația locuitorilor era legată mai mult de munca cîmpului, tăiatul pădurilor și cîteva ateliere sătești rudimentare și insalubre. Din grădinarii și dulgherii de altădată au ieșit maiștrii de uzină care conduc cu iscusință mașinile cele mai moderne.

Numele satului este diminutivul de la *„rakov“*, cu sufixul *„ița“*, cuvînt de origine slavă, care înseamnă *„de rac“* adică sat așezat pe marginea unui rîu sau lac cu raci.

Prima atestare documentară a satului Racoviţa este un hrisov domnesc din anul 1532 luna decembrie ziua 29 scris de diaconul Coresi în cetatea de scaun Tîrgovişte, însă existenţa aşezării este mult mai veche, pentru că satele s-au format înainte de apariţia lor în documente. Însăşi numele său de origine slavă dovedeşte vechimea îndepărtată, cel puţin din primele timpuri de înjghebare românească şi a convieţuirii poporului nostru cu slavii.

Pînă la Regulamentul Organic, adică pînă în anul 1831, în documente se vorbeşte de o singură Racoviţă, care cu timpul s-a extins către nord ; de la această dată găsim în documente două sate : Racoviţa de Sus şi Racoviţa de Jos, cu administraţii

Peceţile satelor Racoviţa de Sus şi Racoviţa de Jos din anul 1848

separate. În urma reformei administrative a lui Alexandru Ioan Cuza din anul 1860, satele s-au numit comune. Prin jurnalul consiliului judeţean Muscel nr. 17 din 27 octombrie 1880, s-a aprobat unirea comunei Racoviţa de Sus cu comuna Racoviţa de Jos, sub numele de comuna Racoviţa. Partea Racoviţei de Jos se mai numeşte şi *„Cătăneşti“*, denumire care provine de la *„Catane“*, adică dorobanţi, a căror cazarmă construită în anul 1882 a durat pînă de curînd.

Pe cuprinsul Racoviţei au fost mai multe trupuri de moşie stăpînite de-a lungul veacurilor de boieri, iar locuitorii au fost rumâni şi clăcaşi pe moşie boierească.

Satul face parte din comuna Colibaşi, suburbie a municipiului Piteşti din judeţul Argeş. În trecut, cele două Racoviţe au aparţinut de plasa Argeşel şi de fostul judeţ Muscel, care nu mai există astăzi ca unitate administrativă, dar fiinţa sa dăinuieşte şi va continua să dăinuiască în conştiinţa acelora care îi cunosc istoria şi i-au străbătut drumurile. Muscelul este leagănul naşterii şi renaşterii noastre naţionale, care a dat ţării încercaţi patrioţi şi intelectuali de prestigiu.

Pecetea Plășii Argeșel din anul 1848

Prin Regulamentul Organic pus în aplicare la 1 iulie 1831, boierii erau obligați să dea clăcașilor 3 pogoane arătură și loc pentru casă, iar clăcașul era obligat să dea proprietarului „*dijma*" adică a zecea parte din toate produsele, plus zilele de clacă fixate și să plătească și birul cuvenit la stat.

Reforma agrară din anul 1864 a împroprietărit 217 familii de clăcași din cele două Racovițe cu 527 hectare teren arabil pe trei moșii astfel 144 familii pe moșia C. Moraitu, 20 familii pe moșia Racoviceanu și 53 familii pe moșia fraților Conțești. Reforma agrară din anul 1921 a mai împroprietărit 82 familii din 526 cîte aveau dreptul la împroprietărire, pe moșia I.A. Dobrovitz, cu 125 hectare teren arabil.

În centrul satului sînt cîteva edificii destul de vechi, unele cu importanță istorică : cula construită de polcovnicul Nicolae Racoviceanu în anul 1806, biserica construită în anul 1786 de jupîn Dumitrașcu Brăteanu și arhimandritul Daniel al m-rii Rîncăciov, o cazarmă de dorobanți rurali construită în anul 1882, demolată în anul 1974, spitalul Racovița construit în anul 1894, o școală veche construită în anul 1903, fosta primărie construită în anul 1914 și fostul conac Conțescu construit pe la sfîrșitul secolului XIX, unde în prezent este sediul C.A.P. Racovița.

În anul 1838, cu zece ani înainte de evenimentele anului 1848, situația economică și socială a satelor Racovița de Jos și Racovița de Sus este arătată în tabelul de mai jos :

Nr. crt.	DATELE	Racovița de Jos	Racovița de Sus	Total
1	Familii	77	82	159
2	Proprietari	1	2	3
3	Clăcași	65	70	135
4	Robi	13		13
5	Pîrcălabii satelor	1	1	2
6	Aleșii satelor	2	3	5
7	Vătășeii satelor	1	1	2
8	Dorobanți și militari	1	3	4
9	Preoți	1		1
10	Ajutor la cutie	8	1	9
11	Moașa satului	1		1
12	Morari	1		1
13	Lăutari	1	4	5
14	Meșteri sătești	15	20	35
15	Cîrciumi	2	2	4
16	Pogoane lucrate	417	513	930
17	Cai	22	27	49
18	Boi	110	138	248
19	Vaci	75	84	159
20	Oi	33	133	166
21	Capre	42	64	106
22	Rîmători (porci)	102	122	224
23	Stupi	11	35	46
24	Pruni	11 510	8 990	20 500
25	Pogoane vie	20	19	39
26	Pomi	284	183	467

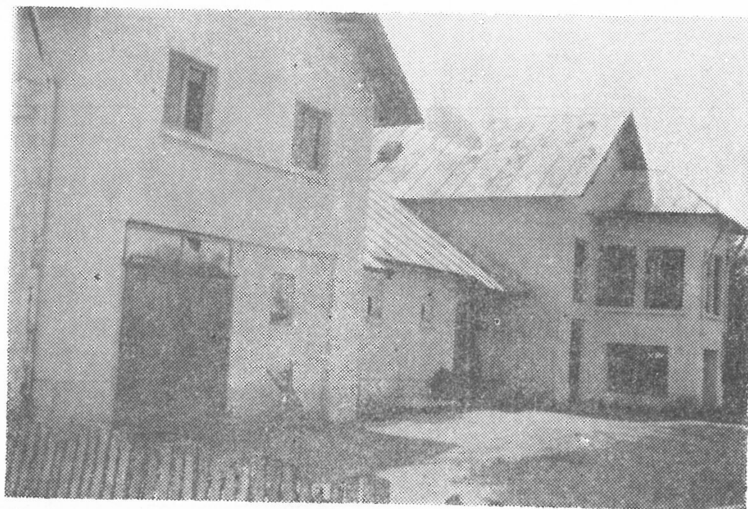
Extras din Cat. 54/1838 Arh. St. Buc.

Cele 159 de familii locuiau în case de vîrghii ori de nuiele și în 8 bordeie.

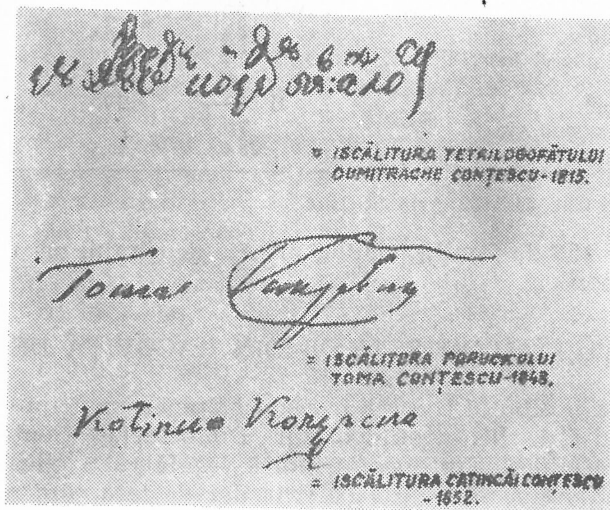
FAMILIA CONȚEȘTILOR DIN RACOVIȚA DE JOS

Pe la începutul secolului trecut stăpînea un trup de moșie în Racovița de Jos tretilogofătul Dumitrache Conțescu cu soția sa Catinca. Tretilogofăt, adică logofăt al treilea era cel mai mic rang ce se acorda boiernașilor de țară care nu aveau alte funcții. Primele știri scrise despre existența sa aici datează din anii 1814, 1818, 1825 și sînt informații sumare care se re-

feră la acte sau pricini de proprietate și la scutelnici. În anul 1814 este înscris în „Catastiful scutelnicilor“ cu patru lude : Dinu al Niții și Badea Duminecă din Racovița, Apostol Trăistaru din Conțești și Mihăilă din Gorgan.

Fostul conac Conțescu din Racovița de Jos construit la sfîrșitul secolului XIX. Din acest loc a pornit răscoala clăcașilor la 1 iunie 1848

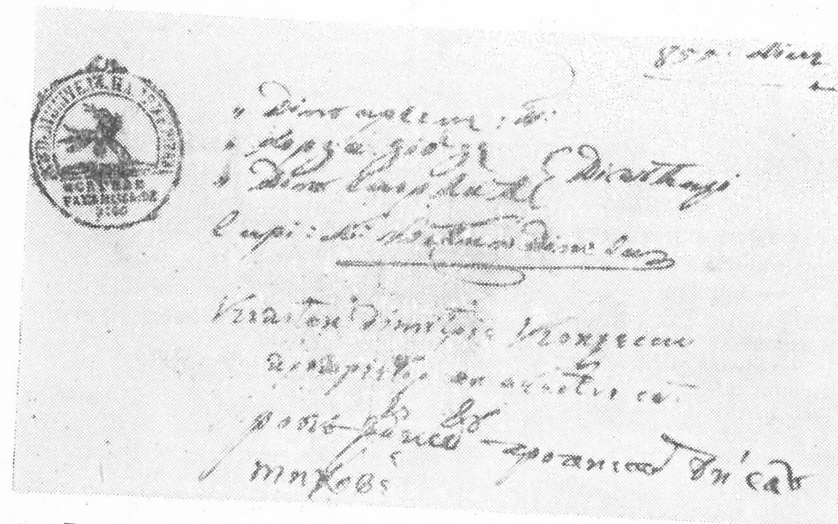

Iscăliturile Conțeștilor din Racovița de Jos

Cei doi feciori ai săi, căpitanul Dumitru Conțescu zis și Tache și parucicul Toma Conțescu, au fost printre primii ofițeri înrolați în miliția națională reînființată prin Regulamentul Organic.

Sfoara de moșie pe care o stăpînea în Racovița de Jos se întindea în lungime de la Rîul Tîrgului pînă în valea Ruscului, iar în lățime de la biserica Racovița pînă în hotarul Miovenilor ; jumătate din suprafață era teren arabil și cealaltă jumătate pădure. Conacul proprietății era actualul sediu al C.A.P. Racovița, desigur refăcut, loc ce pînă nu de mult se numea *„la Conțescu“*.

Dumitrache Conțescu mai stăpînea muntele Cernatu de pe rîul Bratia și muntele Dobroeașu de pe rîul Tîrgului, fostul județ Muscel, pe care îi avea moștenire de la tatăl său Grigore Conțescu. În anul 1818 martie 9 îi cedează serdarului Scarlat Iorga din Cîmpulung primind în schimb muntele Bolbocile din județul Dîmbovița și 2 500 taleri.

Document din anul 1855 cu iscăliturile lui Dumitru Conțescu, Robea Focănescu și deputății satului Racovița de Jos, Dinu Arsene, Iorga Gheorghe și Dinu Scarlat

Cea mai documentată informație despre Dumitrache Conțescu, familia și averea sa o găsim în catagrafia obștească de la 1 ianuarie 1838 a satului Racovița de Jos, plasa Argeșel județul Muscel, care spune următoarele : *„Dumnealui Dumitra-*

che Conțescu rumân, însurat, vîrsta 72 de ani, boier, tretilogofăt, proprietarul acestei moșii, se neguțătorește cu poverne; soția dumnealui Catinca; băieți Toma flăcău, vîrsta 25 de ani, parucic; pogoane lucrate: 4 de porumb, 15 de fin; vite: 2 cai, 4 boi, 2 vaci, 12 rîmători, 300 oi, 7 pogoane vie, 30 pruni". La curtea sa mai era Ghiță Rusănescu de 22 ani, flăcău, fecior de boier, isprăvnicelul moșiei, Mihai Olteanu de 25 ani, slugă, Dumitrașcu de 30 ani, vizitiu, însurat și mai avea 14 familii de țigani robi.[1]

ARBORELE GENEALOGIC AL FAMILIEI CONȚESCU DIN RACOVIȚA DE JOS SEC. XIX

DUMITRACHE CONȚESCU, tretilograf, soția sa CATINCA

- n. 1766; fiul lui Grigore Conțescu
- 1814 moșie în Racovița de Jos
- 1815 martorul lui Ioniță Conțescu
- 1818 cedează m-ții Cernatu și Dobroeașu din Muscel pentru muntele Bolboci-Dîmbovița
- 1838 avea 72 ani — neguțător de poverne
- Decedat 1839

(CATINCA)
- 1838 casnică
- 1844 dăruiește 40 pogoane islaz fiului său Toma
- 1852 jalbă la domnie pentru fiul său Toma

DIMITRIE CONȚESCU (TACHE)
— Căpitan —
- 1852 căpitan cu moșie în Racovița de Jos
- 1857 votează pentru divanul ad-hoc
- 1865 în pricină cu clăcașii și reforma agrară
- 1867 gospodar în Racovița de Jos

TOMA CONȚESCU
— Parucic —
- n. 1813
- 1835—1848 parucic, flăcău
- 1848 revoluționar
- 1848 oct. — 1852 febr. închis Văcărești
- 1852—1855 în pricini pentru moșie
- 1857 votează pentru divanul ad-hoc
- 1871 în pricină cu Ferekide
- 1883 era încă proprietar în Racovița de Jos

Toma Conțescu, revoluționarul de la 1848, cel de al doilea fiu al tretilogofătului Dumitrache, a îmbrățișat de tînăr cariera armelor în miliția pămînteană abia înființată și avea gradul de parucic, adică locotenent. În anul 1848 se găsea *„adjutant"* în regimentul nr. 2 comandat de polcovnicul Radu Golescu, unul din cei patru frați Golești, el însuși revoluționar și emigrat după înăbușirea revoluției. Radu Golescu împreună cu frații săi, Nicolaie, Ștefan și Alexandru Albu, feciorii lui Dinicu Golescu și ai Zincăi Golescu din Golești și cu vărul lor Alexandru Golescu—Arăpilă, au fost din cei mai înflăcărați revoluționari.

[1] Catagrafia 54/1838 Arh. St. Buc.

Într-un raport iscălit de colonelul Radu Golescu comandantul regimentului nr. 2 și parucicul Toma Conțescu adjutantul regimentului, aceștia informau pe generalul Cristian Tell, șeful Oștirii Țării Românești, că *„au răspîndit cu blîndețe o parte de popor ce manifesta pentru revoluție"*, ceea ce dovedește atașamentul lor față de această mișcare.*

Toma Conțescu, deprins de tînăr cu armele, avea în sînge pasiunea de luptă. Curajul, spiritul de dreptate socială și iubirea de țară îi erau principalele trăsături morale. Într-o jalbă a mamei sale Catinca Conțescu către Domnie, prin care se plînge că fiul său Toma este maltratat de cîrmuitorii de la Argeș, aceasta scria cu mîndrie: *„sînt din strămoși pămînteancă".* Mama sa i-a insuflat fără îndoială lui Toma sentimentele profund patriotice. Trăsăturile sale morale și împrejurările l-au apropiat de elementele revoluționare ale epocii pașoptiste îmbrățișîndu-i aspirațiile și frămîntările pentru emanciparea națională. Avea legături strînse cu frații Golești și revoluționarii din Pitești ca Toma Furduescu, N. Găleșescu, N. Balotă și cu Magheru și cunoștea secretele mișcării. Clăcașii din Racovița de Jos, unde după moartea tatălui său moștenea o modestă proprietate, îi erau un bun aliat. Pentru aceștia revoluția însemna pămînt și desființarea clăcii; în afară de aceasta erau sătui de abuzurile autorităților și ale turcilor, greu suportate de acești oameni cu un accentuat spirit de independență.

DECLANȘAREA RĂSCOALEI CLĂCAȘILOR DIN RACOVIȚA SUB CONDUCEREA LUI TOMA CONȚESCU ȘI URMĂRILE EI

Punerea în mișcare a răscoalei clăcașilor din Racovița a fost prilejuită de venirea prințului Gheorghe Bibescu, Domnitorul Țării, la Cîmpulung, între 1 și 6 iunie 1848, unde și-a adus familia, doamna și copiii, de teama revoluției și a holerei. În ofisul (decretul) din 1 iunie 1848, însă motivează plecarea în felul următor: *Starea sănătății Măriei Sale Doamna avînd a merge spre schimbarea aerului la Cîmpulung, Noi am socotit*

* Anul 1848 în T.R. vol. VI p. 16 și 736

a o însoţi pînă în acest oraş şi la 6 zile ale acestei luni voi fi înapoi în capitală. Gheorghe Bibescu".[1]

Cu cîteva zile mai înainte, subcîrmuitorul plăşii Argeşel, A. Urianu a trimis dorobanţii şi ca de obicei a făcut unele rechiziţii din sat *„pentru conacul Măriei Sale*". Aceasta a îndîrjit şi mai mult pe locuitori şi a dat naştere la împotriviri faţă de autorităţile abuzive.

În ziua de sîmbătă 29 mai, cu o săptămînă înainte de Proclamaţia de la Izlaz, parucicul Toma Conţescu soseşte la proprietatea sa din satul Racoviţa de Jos cu misiune precisă şi cheamă pe clăcaşi şi alţi săteni lăturalnici făcînd propagandă împotriva stăpînirii. Agitaţia a continuat şi a doua zi duminică 30 mai. Printre altele Toma Conţescu le-a spus locuitorlior *„să nu mai primească pe nimeni din părţile dregătoreşti a intra în sate să supere pe consăteni subt nici un cuvînt*". A treia zi, luni 31 mai, în timp ce subcîrmuitorul plăşii Argeşel era plecat cu o parte din dorobanţi să primească pe domnitorul Gheorghe Bibescu la marginea judeţului, Toma Conţescu împreună cu o parte din clăcaşii din Racoviţa înarmaţi cu ciomege au călcat tactul (adică sediul) plăşii. Clăcaşii răzvrătiţi au atacat şi locuinţa arendaşului Iordache Găiseanu, căruia *„i-au spart hambarele precum şi alte stricăciuni şi pagube*". Subcîrmuitorul plăşii a fost informat în aceeaşi zi prin ştafetă, acesta a anunţat pe cîrmuitorul judeţului şi cîrmuitorul a informat pe domnitorul Gheorghe Bibescu care sosise în judeţ în acest timp. Domnitorul a dat poruncă cîrmuitorului judeţului ca Toma Conţescu şi locuitorii răzvrătiţi *„să fie arestuiţi*" şi duşi la Cîmpulung pentru cercetări şi să i se raporteze rezultatul cercetării. Cîrmuitorul judeţului Muscel Costache Cerchez şi subcîrmuitorul plăşii Argeşel A. Urianu au venit în aceeaşi zi în Racoviţa, au trimis dorobanţii să strîngă pe răsculaţi şi au început cercetările. Nouă locuitori din Racoviţa de Jos sînt întemniţaţi la Cîmpulung şi Toma Conţescu este dus cu pază de dorobanţi din judeţ în judeţ în judeţ de la Cîmpulung la Bucureşti, din ordinul domnitorului Bibescu.

În raportul nr. 2196 din 1 iunie 1848 al subcîrmuitorului plăşii Argeşel, Alecu Urianu, certificat de procurorul judeţului Muscel An. Lăzărescu, parucicul Toma Conţescu este învinuit că *„s-a împotrivit nu numai către Subtcîrmuire, ca şi celelalte dregătorii dar şi către Înalta Stăpînire şi este aplecat către întreprinderi de răscoală*".

1 Anul 1848 vol. I p. 467

În raport sînt arătaţi şi cei care *„au călcat tahtul cu domnul Conţescu*" şi anume :

1) Ion Slătineanu (zis şi Chiriţescu)
2) Tudor al Ioanei lui Ene
3) Dumitru Scarlat
4) Toma al Stoicăi
5) Gheorghe Sîrbu Grădinaru
6) Nicolae al Stanei
7) Dinu Cîrcei
8) Nicolae Macarie
9) Dima al Soficăi[1]

Domnitorul Bibescu nu a mai avut timp să treacă la alte măsuri pentru că sub presiunea revoluţiei, în ziua de 11 iunie 1848 semnează Constituţia, abdică, pleacă la Cîmpulung de unde îşi ia familia şi după un popas de o noapte la Rucăr trece graniţa spre Braşov.

În capitală se instalează un guvern provizoriu (vremelnicesc) din care făceau parte şi muscelenii Ştefan Golescu, Alexandru Golescu Arăpilă şi Ion C. Brătianu.

Persecuţiile împotriva revoluţionarilor pentru un moment au încetat. Guvernul provizoriu ia unele măsuri progresiste : desfiinţează robia, desfiinţează rangurile boiereşti, desfiinţează cenzura, interzice pedeapsa cu bătaia, înfiinţează garda naţională, aprobă tricolorul cu cele trei culori, roşu, galben şi albastru ca drapel naţional pe care era scris : *„Dreptate, Frăţie*".

Oraşele şi satele erau în sărbătoare ; la toate bisericile se trăgeau clopotele. Se împărţeau cocarde tricolore pe toate uliţele ; tricolorul era semnul distinctiv al celor ce îmbrăţişaseră cauza sacră a revoluţiei. Deviza *„Dreptate, Frăţie*", devine oficială şi înscrisă pe steaguri şi pe toate actele publice.

În lunile iunie şi iulie 1848 au fost trimişi prin satele Muscelului comisarii judeţului, I. Brezoianu, C. Brezoianu, Apostol Aricescu, Al. Dedu, Burdeanu şi alţii pentru a explica sătenilor prevederile Proclamaţiei. Se citeau *„cele 21 de puncturi ale Constituţiei*" se ardeau exemplarele Regulamentului Organic, se desfăşura steagul tricolor, preoţii erau che-

1 Ion Slătineanu zis şi Chiriţescu era ţîrcovnic la biserica din Racoviţa ; Dumitru Scarlat era tatăl preotului Alexandru de la biserica din Racoviţa şi frate cu Toma Scarlat strămoşul Tomeştilor ; Dinu Cîrcei este strămoşul familiei Cîrcei, iar Dima este strămoşul familiei Dima. — 1848 vol. VI p. 1—2

mați să facă sfeștanie și se primeau înscrieri în garda națională sub prestare de jurămînt. Comisarii cîrmuirilor erau primiți în sate după datina străbună cu pîine și sare.

Regulamentul Organic era ars cu prohod prin sate și orașe. La Cîmpulung a fost ars în piață de față cu cîrmuitorul județului C. Bălăceanu, iar la Pitești Regulamentul a fost luat de la cîrmuire de căpitanul Zalic de față cu cîrmuitorul I. Hristopolu și ars pe ulița orașului de *„propaganți"*, Toma Furduiescu secretarul cîrmuirii, Toma Conțescu, Nicolae Nanu, N. Gălășescu, N. Balotă, preoți și 600 de țărani aduși în oraș. Căpitanul Zalic era comandantul roatei (companiei) de dorobanți din Pitești și s-a alăturat lui Magheru.

În satul Racovița de Jos, proprietarii Toma Conțescu și Ion Racoviceanu au pus imediat în aplicare ordinul guvernului provizoriu din 10 iulie 1848 cu privire la eliberarea robilor de pe moșie.

După evenimentele din Racovița, Toma Conțescu organizează demonstrații revoluționare în orașele Cîmpulung și Pitești cerînd proclamarea Constituției, eliberarea robilor și schimbarea funcționarilor. Pitarul Crăciun Stoian, fost polițai al orașului Pitești pe timpul revoluției a declarat la interogator următoarele : *„porunca guvernului revoluționar spre slobozirea robilor am ținut-o tăinuită și în nelucrare trei săptămîni și o puteam ține și mai mult dacă d. Toma Conțescu nu-i invita la răscoală"*.[1]

La 24 iunie 1848 în urma unei demonstrații de stradă organizată și condusă de Toma Conțescu, un număr de orășeni proprietari din Pitești reclamă administratorului județului Argeș următoarele : *„Ați văzut cu ochii numeroasa adunare făcută de dumnealui Toma Conțescu de oameni adunați de prin ulițe care înconjura piața tîrgului. Ați auzit cu urechile domniei voastre strigarea lor să trăiască domnu Conțescu izbăvitorul nostru pentru care aveți dovada chiar tacrirurile ce au dat acei oameni ce se arăta în faptă turburători ai liniștii obștii și osebit alte bîrfeli și amenințare atît asupra proprietarilor cît și asupra tîrgului că or să are porumb într-însul.... Care toate acestea sînt invitări din partea dumnealor Conțești și a unui Ghiță Merișanul unealta d.lor care spune pe ulițe că are 200 de oameni. Pe de o parte cerem de la dumneavoastră siguranța vieții și averilor noastre și niște asemenea turburători liniștii obștii să se facă nevăzuți din orașul și județul nostru, care cerere au făcut-o către dumneavoastră și orășanii Cîmpulungeni... Să se arate costul caselor cel adevărat și bine dovedit ca îndată să i se numere și prin orașul nostru să nu mai calce în toată vremea"*. Urmează 27 iscălituri. *

1 Anul 1848/1962 p. 308—310 ; Ibid 505—506

Poarta otomană privea cu îngrijorare evenimentele din Principate și trimite armată spre București pentru înăbușirea revoluției. Guvernul provizoriu se refugiază la Rucăr cu intenția de a organiza în munți *„un rezbel de partizani numit guerilla"*, sperînd și într-un ajutor din Transilvania. Văzînd că nu pot conta pe nici un sprijin, în noaptea de 28 iulie 1848 au trecut la Brașov. În locul guvernului provizoriu, se instalează la 29 iulie 1848 cu sprijinul turcilor o Locotenență Domnească.

La 10 septembrie 1848 în urma știrilor alarmante ce veneau de la Pitești, locotenența domnească decretează trimiterea artileriei și a divizionului de cavalerie nr. 1 din capitală la Pitești *„fără întîrziere și cîtuși de puțină zăbavă"* **

La 20 septembrie 1848 Departamentul Trebilor din Năuntru raportează caimacamului, adică loctiitorului de domn, înștiințarea făcută de cîrmuitorul județului Argeș cu privire la starea de spirit și că *„... locuitorii din Pitești și locuitorii satelor în parte s-au pătruns de dispozițiile guvernului legitim de acum și făgăduiesc a petrece în liniște și supunere, iar în parte duhurile sînt încă exaltate după neprecurmata invitare și propagandă ce și acum se face în taină de Toma Furduescu și Toma Conțescu sprijiniți pe nădejdea că vor fi ajutați de Magheru prin trimitere de panduri ce au adunat lîngă Rîmnicul Vîlcea. Pe la județe se mai găsesc încă oameni ce insuflă nordului răzvrătirea și proclamata Constituție, precum spre pildă sînt cei de la Pitești numiți. Departamentul a socotit de a sa datorie a supune toate acestea la cunoștința cinst. Căimăcămii, rugînd plecat să binevoiască a chibzui și a încunoștiința Departamentului ce anume măsuri să se ia pentru acei ce pe alocurea nu încetează a chema pe locuitori la rătăcire și la neorînduieli.*

Șef. Departamentului Iancu Filipescu".

Caimacamul a pus următoarea rezoluție pe raport : *„Să se dea în cunoștința Excelenței Sale Fuad Efendi spre a se*

* Anul 1848/1962 p. 308—309
* Ibidem/2526

chibzui a trimite oștire turcească pentru cea desăvîrșită stăpînire acestor răsvrătitori. Totodată se va aduce în cunoștința Departamentului din Läuntru" ★

Fuad Efendi era noul comisar al Turciei la București, El a reintrodus Regulamentul Organic cu o proclamație dîrză la 13 septembrie 1848 și a dat dispozițiuni *„să piară orice urmă de revoluție"*.

Gheorghe Magheru pe sprijinul căruia conta Toma Conțescu, era plecat în Oltenia pentru organizarea corpului de panduri și la 3 august 1848 își organizează tabăra la Rîureni lîngă Rîmnicu Vîlcea, formată numai din țărani înarmați cu puști și *„sulițe de lemn cu împungătură de fier"*.

Poziția aleasă era favorabilă pentru apărare și de aici avea posibilitatea să se unească cu oastea lui Avram Iancu, ce se făcuse cunoscut în urma adunării de la Blaj, unde s-a strigat *„Noi vrem să ne unim cu țara"*.

Locotenența Domnească întărise pe Magheru cu puteri depline peste Oltenia și peste județele Argeș și Muscel. Acesta este hotărît să reziste împotriva armatei turcești trimisă de Fuad Efendi împotriva sa. Colonelul Radu Golescu cu regimentul său nr. 2 se alătură lui Magheru.

La 5 septembrie 1848 Magheru îl informează pe cîrmuitorul județului Argeș că pentru menținerea liniștii s-a hotărît să concentreze spre Cîmpulung un detașament de 1 000 oameni sub comanda căpitanului Zalic, fapt pentru care îl roagă să aleagă cea mai bună localitate *„unde s-ar putea găsi apă și cele necesare pentru îndestulare și unde trebuie să pună îndată a se face adăposturi în furci de lemn și acoperite cu șovar ce se găsește acum foarte lesne. Pentru hrană trebuie adunate 10 000 oca mălai și 5 000 oca făină"*.

După 20 septembrie 1848, o coloană de armată turcească este trimisă să ocupe punctele Pitești și Cîmpulung și de aici spre Olt în urmărirea lui Magheru.

La începutul lunii octombrie 1848, în urma înțelegerii dintre sultan și țarul Nicolae I, un detașament de armată rusească sub comanda generalului Duhamel trece Prutul pentru a colabora cu armata turcească la înăbușirea revoluției din Principate. O altă coloană de armată rusească sub comanda generalului leitenant Gasfort sosește la Pitești, Cîmpulung, Rîmnicu Vîlcea, Craiova pentru potolirea răscoalelor și urmărirea lui

★ Anul 1848 vol. VI p. 455—456 și 1848 vol. III—5821

Magheru. Capii revoluției sînt strînși unul cîte unul de prin județe și trimiși la închisoarea Văcărești unde la 22 noiembrie 1848 începe să funcționeze o *„Comisie alcătuită pentru cercetarea celor amestecați în fapte revoluționare"*.

Colonelul Radu Golescu care se alăturase lui Magheru, fuge peste graniță și ia drumul amar al exilului. El fusese deja destituit din armată la 14 septembrie 1848, împreună cu Toma Conțescu, căpitanul Zalic și alți ofițeri care trecuseră de partea revoluției.

Toma Conțescu este arestat din ordinul generalului leitenant rus Gasfort și dus la Craiova unde se îmbolnăvește grav. La 10 noiembrie 1848 parucicul Toma Conțescu se afla arestat la Craiova și cîrmuirea județului Dolj îl înaintează la București Departamentului Treburilor din Lăuntru cu raportul nr. 1606 :

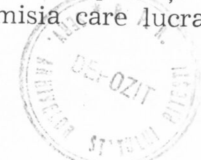
„Înfățișătorul acesteia d. parucicul Toma Conțescu, fiind adus aici în Craiova de la orașul Piteșci, după punerea la cale a Excelenței Sale d. General-Leitenant Gasfort, sub învinuire că a luat parte cu revoluționarii în turburările trecute, cînd s-au trimis ceilalți cu asemenea categorii strînși de d. General de prin județe, pomenitul fiind tare bolnav a rămas aici subt priveghere Poliției a se căuta dohtoricește. Acum însănătoșindu-se, Cîrmuirea după dezlegarea ce luă de la d. General are cinste plecat a-l trimete cinst. Departament ca să-l îndrepteze și pe dînsul unde va cere cuviința în cercetare ca și pe ceilalți. Cîrmuitor Filișanu".[1]

La 26 noiembrie 1848 Departamentul Trebilor din Lăuntru îl predă generalului maior rus Danilevschi comandirul armatei ruse din București cu adresa nr. 3011 :

„Cu raportul Cîrmuirii județului Dolj cu nr. 1606 priminduse d. parucic Toma Conțescu unul din cei arestați subt vină de turburător liniștii, după punerea la cale a d. Generalului Gasfard, și care îmbolnăvindu-se s-a lăsat la Craiova pînă se va însănătoși, Departamentul are cinste a-l înainta Excelenței Voastre spre a se trimite la locul hotărît pentru asemenea oameni".[2]

Toma Conțescu este depus la închisoarea Văcărești alături de Popa Șapcă, Turnavitu și alți revoluționari și trimis în judecata Comisiei. O iarnă timpurie și grea le înăsprea și mai mult condițiile de viață în închisoare. Comisia care lucra în

1 Anul 1848 vol. V p. 401
2 Anul 1848 vol. V p. 507

aceeași clădire, raporta la 16 decembrie generalului rus Danilevschi în limba franceză: *„les chambres dans lesquelles la Comission travaille maintenant, sont inhabitables a cause de l'excès du froid...* *

Departamentul Dreptății — așa se numea pe vremea aceea Ministerul Justiției — cere procurorului județului Muscel o recercetare a răscoalei din Racovița pentru judecarea lui Toma Conțescu și a celor 9 locuitori de către Comisie.

La 8 decembrie 1848, procurorul județului Muscel An. Lăzărescu în urma recercetării cazului, trimite dosarul Departamentului Dreptății în care arată din nou că la începutul lunii iunie, nouă locuitori din satul Racovița de Jos împreună cu parucicul Toma Conțescu au călcat sediul subcîrmuirii de Argeșel, că la acea adunare au participat mai mulți locuitori din acel sat și lăturalnici, că 9 locuitori au fost arestați și trimiși la Cîmpulung, Toma Conțescu a fost de asemenea arestat și trimis la București, însă din cauza evenimentelor ce au urmat nu s-au dat nici un rezultat asupra pricinii. Acum s-au luat din nou cercetările, *„cei nouă locuitori stau la închisoare și constată că felul pricinii este de vină politicească“.*[1]

La 31 mai 1849 Comisia alcătuită pentru cercetarea celor amestecați în fapte revoluționare cere Departamentului trebilor din Lăuntru o nouă cercetare la fața locului și trimite pe parucicul în ostafcă (rezervă) Toma Conțescu sub pază de la Văcărești la Cîmpulung, unde este înfățișat de procurorul judecătoresc cu cei nouă locuitori aflați în temnița din Cîmpulung. Concluziile și învinuirile recercetării sînt aceleași ca și mai înainte.[2]

La 22 iulie 1849, Comisia alcătuită pentru cercetarea celor amestecați în fapte revoluționare, după atîtea recercetări la fața locului trece la judecarea *„Parucicului în ostafcă Toma Conțescu arestuitul la mînăstirea Văcărești cu categorie de fapte revoluționare“* după dosarul intitulat: *„Pentru urmările revoluționare ale parucicului Toma Conțescu și alții“.*

În rechizitoriul său Comisia face un istoric al situației reamintind cum parucicul Toma Conțescu împreună cu clăcașii de pe moșie și cu alți alăturași s-au răzvrătit împotriva stăpînirii

* Camerile în care lucrează comisia sînt de nelocuit din cauza asprimei frigului. (Arh. St. Buc. dos. 1/1848 f. 196)

1 Anul 1848 vol. VI p. 65—68

2 Anul 1848 vol VI p. 236—237 și 1848/III/5821

și au atacat cu ciomege sediul subcîrmuirii plășii Argeșelului, cum au fost arestați și întemnițați din ordinul Domnitorului Gheorghe Bibescu, Toma Conțescu a fost dus cu convoi din comună în comună la București, apoi eliberat după abdicarea lui Bibescu, participarea sa la răscoalele din Pitești, *„făcînd înfricoșări asupra proprietarilor“*, etc. S-a luat în considerație și declarația arendașului Iordache Găiseanu, din Racovița, care se plînge pentru pagubele ce a avut în urma răzvrătirii clăcașilor. Comisia îl declară pe Toma Conțescu *„complicat în complotul ce urzea revoluția, a pus în lucrare izbucnirea ei acolo în partea locului în luna iunie anul 1848, revoluționar mai dinaintea eclatării revoluției și în toată întinderea ei“.*

Rechizitoriul este supus la cunoștința *„ex. Sale d. gheneral leitenant și cavaler Daninberg, comandantul diviziei 13“.*

Cu sprijinul din afară, în țară se restabilește pentru un moment liniștea și se reintroduce domnia Regulamentului Organic. Regimul feudal își reconsolidează puterea și Comisia alcătuită pentru cercetarea celor amestecați în fapte revoluționare la 28 iulie 1849 își încheie lucrările, iar revoluționarii încep să fie eliberați din închisoare.

La 27 februarie 1850, după aproape doi ani de judecată și închisoare, Departamentul Dreptății cu nr. 550, comunică Tribunalului Muscel stingerea cauzei lui Toma Conțescu și a celor 9 clăcași din Racovița.

„La Procurorul Tribunalului Muscel.

Fiindcă de către cinstita Comisie întocmită din înaltă poruncă pentru cercetarea tuturor celor căzuți în fapte de revoluționari, după cercetările făcute s-a apărat de o asemenea învinovățire și d-lui parucicul Toma Conțescu pentru care se atinge raportul d.vs nr. 328 din anul 1848, de aceea vi se scrie că și acei 9 locuitori expuși în numerarisitul raport, care se trec că au luat parte împreună c unumitul parucic în turburarea liniștii obștii, nu se mai dau în judecată, rămînînd pricina aceasta stinsă și dela închisă“.[1]

După eliberarea din închisoare, Toma Conțescu s-a răfuit în primul rînd cu arendașul Iordache Găiseanu din Racovița care profitînd de absența sa îndelungată a făcut multe abuzuri; în afară de aceasta nu putea să-i ierte că a declarat împotriva sa și a clăcașilor la procesul trecut. În urma reclamației aren-

1 Anul 1848/1962 p. 286—288

dașului Iordache Găiseanu s-a făcut cercetare la fața locului de către cîrmuitorul județului Muscel N. Rudeanu.

În continuare Toma Conțescu s-a ocupat de proprietatea sa din Racovița de Jos, de reînființarea școlii sătești și de biserică. Nu a mai ocupat nici o slujbă de stat și nici un rang boieresc.

În anul 1857 participă ca alegător pentru Divanul Ad-hoc care trebuia să pregătească Unirea Principatelor.

În anul 1871 apare într-o judecată cu S. Ferekide pentru 27 pogoane de pămînt din Racovița de Jos spre hotarul Miovenilor pentru care erau mai de mult în pricină și pe care Toma Conțescu îl oferise la împroprietărirea clăcașilor din anul 1864.

Ultima știre care o avem despre Toma Conțescu este o inserare în ziarul *„Țeranul“* din 1 mai 1883 ce se edita la Cîmpulung, în care învățătorul G. G. Mușetescu de la școala din Racovița scria printre altele următoarele: *„Proprietarul Toma Conțescu din Racovița, bătrînul veteran al anului 1848, a donat lemne pentru școală“.*

* * *

Astăzi cînd se împlinesc 127 de ani de la îndrăzneața ridicare a clăcașilor din Racovița de Jos și 160 de ani de la nașterea încercatului lor conducător Toma Conțescu, făptuitorii ei ne par ca eroi de legendă.

Izvorîtă din dorul de dreptate socială și o viață liberă, această mișcare este legată prin multe fire de marea deșteptare a vremii.

I-a fost hărăzit acestui sătuc muscelean ca, pe lîngă atîtea frămîntări, să simtă și fiorul anului 1848. Ar fi fost nedrept ca asemenea fapte eroice și suferințe să rămînă uitate sau necunoscute de urmașii lor. Un popor care nu-și cunoaște trecutul este ca un copil care nu-și cunoaște părinții.

Oamenii de aici au fost prezenți la toate actele mari ale istoriei poporului nostru; generația actuală poate privi cu mîndrie spre trecut și cu bucurie la prezent.

Exemplul luptei și suferinței lor trebuie să însuflețească generațiile de tineri care construiesc viitorul din ce în ce mai luminos al patriei noastre; în semn de omagiu numele lor trebuie rostit cu venerație și să figureze la loc de cinste, pentru ca amintirea să le rămînă neștearsă.

Tot în semn de omagiu s-a scris și această carte, după cercetări migăloase prin filele îngălbenite ale arhivelor — și autorul ei nu a dorit nimic altceva decît satisfacția unei datorii împlinite.

DOCUMENTE ANEXĂ

Jalba Catincăi Conțescu către Domnie prin care se plînge că fiul său Toma este maltratat, închis și chinuit de dregătorii de la Argeș.

„Primit 18 martie 1852 Nr. 1693.

Prea Înălțate Doamne

Din strămoși pămînteancă într-acest stat n-am putut aduce alt folos decît doi copii ce i-am născut, singurul rod ce am produs în soțietate, i-am îndemnat și au îmbrățișat cariera armelor la cel dintii apel pe cînd statul iera strîmtorat d-a complectui posturile de comandiri și pă cînd suferințele de militar iera cu mult mai grele prin șederea lor în lagăre la bătaia vînturilor și a ploilor, arșița soarelui, lăcuința prin cazarme vechi și picheturi, expuși mai lesne la pierderea vieții cu mizerabilele vase danubiene d-atunci și cu toate acestea cordonu sanitar au fost bine păzit din mila lui dumnezeu.

Pentru toate cîte zisei, prea înălțate doamne, și pentrucă nu-mi vedeam copii cu anii, eu în loc de mîngăiere ce ași fi avut dacă copiii ar fi ocupat posturi civile fără pericol și aproape de mine, din contră, suferearn. Peste cîtva timp am văduvit intreindu-mi-să dorul de copii. În sfîrșit demisionînd amîndoi am format o singură familie puind la mijloc partea fiecăruia; această legătură de unire m-au făcut să uit trecutul, însă din nenorocire mi s-au ivit alte furtune, pagube mai mici și mai mari din proțesurile casii. Astfel mergeam luptîndu-mă ca tot omul stăpînindu-mă ca să supăr auzul guvernului, însă urgia căzută acum de curînd ca niciodată pă casa noastră, m-au spăimîntat; d-odată m-am informat că pe cadetul mieu fiu însărcinat cu administrația casii, l-au maltratat, l-au închis l-au chinuit dregătoriile din Argeș puind la cale să-l stingă d-averea sa personală, ce face parte la starea familii. Altă pildă nu aduc d-otrava ce am putut primi în sufletul mieu, decît pă înălțimea voastră, deși părinte iar nu mumă pătimașă ca mine de cițiva ani.

Credeți, prea înălțate doamne, că am stătut într-un delir de mai multe zile. Socotesc cu totul de prisos să vorbesc mai mult dac-odată am pus înainte vorba de mumă.

Prea înălțate doamne, nu mă intinz la amăruntele împrejurări decît cunosc că toate s-au săvîrșit fără să fie judecată.

Mă rog plecată înălţimii voastre să puneţi stavilă acestor zguduiri ca să mă poci odihni la bătrîneţe, în zilele mării tale.

Eu, prea luminate prinţe, n-am păgubit statul niciodată, încă nici dreptul mieu nu l-am pretins cu cereri de pensii cum văz văduvile de condiţia mea.

A înălţimii voastre prea plecată slugă, Catinca Conţeasca.

(Arh. St. Buc. Fond M.A.I. Ad-tive Inventar 314 Dos. 66/1859, fila 85)

Notiţă despre plecarea din ţară a Domnitorului Gheorghe Bibescu.

(Orig. Acad. Însemnare pe scoarţa unui exemplar din „Foae pentru minte" din 1847).

FUGĂ DOMNEASCĂ

„Vineri, la 11 iunie 1848, s-au sculat în Bucureşti, un număr de oameni ca la 6 000, au mers la palatul Domnesc şi au cerut de la Domnul Ţării, Prinţul Gheorghe Bibescu, întărirea Constituţiei coprinsă în 21 punturi, care li s-a şi dat, iscălid-o Domnul.

Amăruntele acestei sculări şi Constituţia se va vedea în gazetele acestui an. Luni, la 14 iunie, Domnul în simplitate, cu cocarda tricoloră în piept, a venit în oraşul Cîmpulung, unde îşi avea pe Doamna şi copiii veniţi din săptămîna Rusaliilor. Aici n-a zăbovit decît ca două ceasuri şi adunind pe boierii pămînteni şi străini, pentru că boierii Bucureşteni şi alţi neguştori din toate clasele din Bucureşti erau veniţi aici mai nainte de frica holerii şi a răscoalei, ce era să se întîmple în Bucureşti, că nu ştiau cum o să iese. Le-a spus darea Constituţiei şi că Domnul a abdicat. Pe urmă a arătat că trece în Ţara Nemţească. Şi luînd pe Doamna cu copiii şi cu tot calabalîcul, au plecat pe drumul Braşovului. Seara au dormit la Rucăr în casele Radului Popa Baştea, unde i-a apucat o ploaie mare şi noaptea nu le-a iertat să meargă mai departe. A doua zi au plecat la Braşov. Şi pe Oraţie, fiind drumul rău, Doamna şi Domnul au încălecat pe cai ţărăneşti şi au mers călări. Pe Domnul l-a însoţit pînă la Rucăr secretarul Cîrmuirii Michalache Predescu, iar căpitanul Gheorghe Rucăreanu, judecătorul şi deputatul judeţului, pînă la Braşov şi Subt-cîrmuitorul plaiului Dîmboviţii Ghiţă Rusei pînă la hotarul Ţării-Nemţeşti, în pajură. Pasportul de trecere peste graniţă al Domnului a fost cu nume de Căpitan Gheorghe. Cu Domnul s-a dus doctorul Maier şi polcovnicul Bibescu, vărul lui Vodă. N. Rudeanu".

(Arh. St. Buc. Anul 1848 în Princip. Rom. vol I/1902, III/5821 pag. 611)

GLOSAR

Explicarea terminologiei vechi folosită în documente

Anaforà	— raport
armaş	— jandarm
bairac	— steag
bairactar	— stegar
biv	— fost
caimacam	— locţiitor de domn
catagrafie	— recensămînt
cîrmuitor	— conducătorul judeţului
cinovnic	— slujbaş administrativ
contracciu	— concesionar
delă	— dosar
ghenarie	— ianuarie
invitare	— instigare
ispravnic	— conducător al judeţului
iznoavă	— din nou
lude	— birnic
maghistrat	— primarul oraşului
mădulare	— membrii unei comisii
ofis	— decret
ostafcă	— rezervă
otnoşenie	— raport
parucic	— locotenent
polc	— regiment
polcovnic	— şeful unităţii, colonel
praporgic	— sublocotenent
răvaş	— delegaţie
răzmeriţă	— răzvrătire
roată	— companie
scutelnic	— scutit de bir, în serviciul unui boier
sin	— fiu
sud	— judeţ
ştabul oştirii	— comandantul oştirii
tacrir	— interogatoriu
tretilogofăt	— logofăt al treilea, rang boieresc
zurbalîc	— răscoală

B I B L I O G R A F I E

— **Anul 1848 în Principatele Române.** Acte şi documente vol. I—VI, Buc. 1902—1910

— **ARICESCU C. — Istoria Cîmpulungului** Buc. 1855—1856

— **CANTACUZINO SABINA — Din viaţa familiei Brătianu** Buc. 1934 (1821—1831)

— **Idem** Buc. 1937 (1914—1919)

— **Documente privind anul revoluţionar 1848 în Ţara Românească** Buc. 1962

— **IONESCU GION G. I. — Ciuma şi holera după zaveră** Buc. 1893

— **IORGU IORDAN — Toponimia românească** Buc. 1963

— **Istoria Românilor** ed. R.P.R. vol. IV/1964

— **Istoricul Armatei Române** ed. 1902 Muzeul Militar Buc.

— **LEONĂCHESCU NĂNDRAŞU N. STROEŞTI—ARGEŞ — Documente şi mărturii** — Buc. 1971

— **Marele dicţionar geografic al României (TOCILESCU şi colab.)** Buc. 1900 vol. I—VI

— **Muzeul oraşului Cîmpulung Muscel** exponate 1970

— **Muzeul oraşului Piteşti** exponate 1970

— **PĂRUNŢĂ GH. — Figuri de dascăli revoluţionari în Ţara Românească.** Buc. 1960

— **PR. RĂUŢESCU IOAN — Monografia oraşului Cîmpulung-Muscel** 1943

— **RĂDULESCU CODIN C. — Cîmpulung Muscel istoric şi legendar** 1925

— **Idem Muscelul nostru** ed. I şi II 1922

— **Regulamentul organic al Valahiei (NEGULESCU P.** şi **ALESEANU),** Buc. 1944

— **SĂVULESCU C. GH.** colonel farmacist — **Comuna Colibaşi jud. Argeş,** Pagini de istorie, Piteşti 1972

— **SĂVULESCU C. GH. colonel farmacist — Cula din Racoviţa** — 1975

C U P R I N S U L

* * *

Cercetînd istoria satelor rămîi uimit de tăria acestui neam, privești cu încredere puterea lui de biruință și te simți mai mîndru că ești român.

Nu a fost pe lume un neam mai încercat ca al nostru și nu a fost popor care să-și fi plătit mai scump dreptul de a trăi în legea lui ca poporul nostru.

* * *

EDITURA MILITARĂ
Comanda nr. 911

Preț lei 5